

Posudek na disertační práci Mgr. Solona Kladase

CHORAL WORKS OF PETR EBEN FOCUSED ON ANCIENT THEMES

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014

Soudobá hudba a především samotní její tvůrci jsou z hlediska zastoupení v odborné literatuře ve srovnání se svými předchůdci v jisté nevýhodě – současnou tvorbu ještě síto času neprověřilo pro její budoucí život. Hudební paradigma, jež nás obklopuje, tak doslova překypuje skladbami, které nejsme s to beze zbytku poznat, natož pak hodnotit, vybírat či plnohodnotně využívat. Současné životní tempo však udává ráz i vývoji vztahů, jimiž se člověk vymezuje ve svém poměru ke kvalitám umění; takový vývoj se ovšem neodehrává zcela samovolně. Zásahu na něm mají jak expozice díla před publikem, tak jeho sledování z hlediska teoretického, kritického, popularizačního. Právě tyto přístupy zajišťují, že se kvalitám díla dostává pojmenování. A pojmenování je pak předpokladem pro to, aby jevy byly vysvětlovány, aby byly odhalovány jejich souvislosti (a tedy i kvality). Je ovšem také předpokladem, že se vysvětlení jevů dostává tomu, kdo pro cestu k porozumění umění takovou podporu potřebuje.

Na základě výše uvedených skutečností považuji předloženou disertační práci za vysoce aktuální, potřebnou a užitečnou. Nabízí se sice protiargument, že analyzované skladby nejsou nejnovějšího data vzniku a že jejich právo na stálou přítomnost v hudebním životě již čas prověřil, vzhled do odborné literatury nás však přesvědčuje o jedné důležité skutečnosti: díla jsou mezi odbornou veřejností populární zejména pro ty hudební kvality, které připravený a zkušený interpret a posluchač vycítí, aniž by k tomu potřeboval jakákoliv vědecká vysvětlení. Hluboký analytický průnik do Ebenova hudebního jazyka ovšem uměleckou intuici podpoří, nasměruje a také odůvodní. Přitom je jasné, že analytická cesta nemá jasný konec, vždyť zejména vokální tvorba nabízí nepřeborné množství souvislostí mezi oběma texty (hudebním a jazykovým) a přirozeně si činí nárok i na postižení roviny interpretační.

Solon Kladas zasadil analýzy vybraných skladeb Petra Ebena do širokých životopisných a tvůrčích souvislostí. Přesvědčivě pak proniká k podstatě Ebenova specifického uměleckého jazyka, a naplňuje tak jeden z důležitých požadavků současné školy všech úrovní, aby poznávání a vzdělávání obecně se co nejvíce blížilo životní realitě. (V intencích tohoto požadavku nemusíme znát výčet děl ani životopisných dat, nýbrž poznáváme autora přes konkrétní dílo.) A skutečně také díky provedeným rozborům poznáváme Ebena jako skladatele svébytné hudební řeči: s mimořádně vytříbeným smyslem pro maximálně

kompaktní vyjadřování a s nesmírnou invencí v motivické práci. Podle mého názoru přistupuje S. Kladas k analyzovaným skladbám v naprosto logické posloupnosti řešení problémů – sleduje specifika hudebního jazyka ve vztahu ke zhudebňovanému textu, zohledňuje nezbytné mimohudební kontexty a na tomto základě dochází ke zjištěním v rovině sémantické. Právě Kladasův kvalifikovaný dosah do poslední roviny považuji za zvlášť důležitý, neboť jasně prokazuje smysl provedené práce a představuje zásadní sdělení pro hluboké vědecké, pedagogické a posluchačské pochopení analyzované hudby.

Zpracování této problematiky přineslo autorovi četná úskalí vyvěrající zejména z dosud nevyužitých názvů skladeb či osobních jmen (nabízí se například otázka podoby jména Vilém – William?). Tyto obtíže S. Kladas vyřešil jinak podle mého názoru úspěšně, když volil srozumitelné, komunikačně jednoznačné překlady. Z textu je také patrná snaha o postižení detailů, přičemž autor vytváří pro některé jevy vlastní pojmenování, aniž by ovšem aspiroval na úroveň terminologickou (např. na 91. straně *theme of meditation*). Prokazuje tak smysl pro postižení významu daných elementů a doplňuje zcela přirozeně obsírnější vysvětlování, jež by jinak bylo nutné. Na druhé straně zaujetí detaily a jejich významy možná zastiňují jakousi obecnější charakteristiku Ebenova jazyka, který analyzované cykly bezesporu reprezentují. Jsem přesvědčen, že taková indukce by prokázala ještě důrazněji to, co předložená práce bezesporu dokládá: originalitu skladatelovy tvorby a analytickou erudici autora disertační práce.

Ta zcela jistě naplnila svůj cíl nejen obsahu, ale také v přehledné struktuře se všemi ostatními náležitostmi odborného textu. Vzhledem k těmto skutečnostem doporučuji práci k obhajobě.

prof. PaedDr. Michal Nedělka, Dr.
Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
katedra hudební výchovy

V Praze 15. 3. 2014